

Závada Péter

Milyen hideg lehet

Reggelre kihűlt a helyed,
belepte valami nyirkos és hideg,
mint a hó azt a szürke foltot,
amit az autók hagynak.
Nem tudom, te hiányzol-e,
vagy csak az, hogy eszembe juss
– emlékszel, amikor az építkezésem
üveggyapotba tenyereltem,
napokig nem tudtam eldönteni,
hogyan egy szilánk szúr-e, vagy már
csak a helye. Pedig én próbálom
kitapogatni a közösen eltöltött
időt, mint egy villanykapcsolót
a sötétben. A sötétség mélyén
azt az ismerős arcot. Összerakhatatlan.
De te a kezem ügyében hagyta
a harapófogót, hogy megtanuljam,
milyen hideg lehet egy terpesz.
Mélyen a bőröm alatt viszketsz.
Üveggyapotba törülközni.

Mintha két irányból

Ahogy kiejtem, a földre zuhan
a neved, és meglazítja a foghíjas
parketta léceit. Még egy ilyen
becsapódás, és szilánkosra
törnek padlón heverő viszonyaink is.
Ülök a konyhában és elképzelem,
milyen lehet, mikor két irányból,
fejlámpákkal világítanak meg
egy kérdést, és én nem tudom
eldönteni, hogy az egymásra vetülő
válaszok közül melyik van fölül.
Aztán eszembe jut, hogy be kéne
hunynom a szemem -- úgy hirtelen
a holtterembe kerül minden,
és a tükörben sem tűnik
közelebbinek, amit saját idejével
egyszer már hátrahagytam.

Evellei Kata

Üdvözlég

Este jött, a viharfelhőkkel. Szárnyáról
nehéz arany tollak peregtek a küszöbre.
Engem hívott. Hunyorognom kellett,
mikor fölemelte az állam, hogy arcomba nézzen.
Bólintott. A megilletődött rokonság
szótlánul vonult el az útból: anyám még
idejében szólt nekik. Tudták, mit kell tenniük.
Utoljára a néném, kézen fogva vonszolta a kisfiát.
Nem nézett rám, behúzta az ajtófüggönyt.
Odakint a mennydörgés lihegése,
leskelődő, lapos tetők. A forró szélben
görcsösen kapálóztak a mirtuszágak,
bénult izomban kifordult szemgolyók,
fogak fehére mélyedt az összeszorított
fekete húsba, éles és kemény,
gerincem tövéig csapott a fény,
és teljes lettem a kegyelemmel.
Az ajtó kárpitja végighasadt,
piros folyóként terült szét a porban.
Az éjjel nem hozott esőt, hiába várták.

Hajnalra elzsibbadt a testem.
Lepecsételt zsák, emléke, múltja nincs,
csukott szemmel, összegömbölyödve vár.
Csak a combok között egy-egy rándulás,
és lüktető, savas nyál a megdermedt torokban.
Az ablak alján vékony csík: figyelt az ég.
Elfordultam, hogy ne érje az arcomat.
Állam a térdemhez ért, csont a csonthoz,
páncélt vonva a kocsonyás meleg köré.
Az alvóktól sűrű szobalevegő
mint nyirkos ruha tapadt a számra,
fülemben fojtón örvénylett a csend,
a nyakam körül láthatatlan ujjnyomok.
A medencémen súlytalan nyomás.
Az udvar sarkában csuklottam össze
a szürkén alácsüngő reggel redői közt,
némán, hogy a szomszédok meg ne hallják.
Mindent ki akartam magamból adni
négykézláb, lógó fejjel, könyéken.
Szárason öklendett a torkom,
mint aszályos föld, ha beitta,
ami rázúdult a fönti vizekből.
Körülöttem hullámzottak az agyagfalak.

A szédülés. A megdagadt bokák.
A széttékerdő, duzzadt kék erek,
szakadékok a táguló bőrszövetben.
A görcsökben töltött, átizzadt éjszakák.
Falok, mint az állat. Gyakrabban kell vizelnem.
Hasamon az idegen tekintetek csiganyála.
Pulzáló kín vagyok, nem érhet férfitest.
József arcán hajszálrepedések, a szája sarka
kemény, mint a kő. Mire hozzám érnek,
elporladnak a szavai. A háta egyre mélyebbe hajlik.
Anyám torkát titkos büszkeség feszíti,
ráncos keze ugyanúgy matát a hajamban,
mint kislányként, mikor tetvézni ült le.
Néném pillantása sóvár, türelmetlen a gyerekekkel,
öreg már, nehezebben bírja a várakozást.
Mikor kimennek, megpróbálok énekelni.
Nem jön ki hang a torkomon. Üres vagyok,
egy ismeretlen rendelés edénye.
Fölötten lustán nyújtózik az égbolt.
Most már minden elvégeztetett.
Fejem lehajtva, fölnézni nem merek.
A tüdőmben megkövesedett üvöltés.

2014. május 29.

Vonzáskörzet

Még el sem kezdődött, már vége volt.
Álltál a kapu sárga négyszögében,
óvodás kezektől vigyázva körberajzolt
angyalfigura, akinek senki nem tudja
elképzelni, milyen lehet az arca,
mert ha odanyúl, üres térbe érnek az ujjai.
A fény hiánya voltál, amely magába nyeli
a mozgó testeket. Mondjam, kérdezted,
nyelveden a kellő tapintat fojtó, édes íze.
Az egyes szám második személy
veszélytelen terep. Ha beléje botlunk,
rögtön azt hisszük, szerelemről van szó.
Hiába burkolóztam a saját beszédembe,
fáztam. Hüllő vagyok. Kezem, vérem hideg.
Az táplált, amit előbb-utóbb elfelejtettél,
és egyéb cél híján fölös hővé alakult át.
Hallgatóztam. Kilestelek, amikor nem tudtad,
fölszedtem, amit eldobtál mint fölösleget,
gombostűre tűztem, és elgyönyörködtem
a körvonalakban. A szemem fölsértette,
ha láttalak, mégsem mertem elfordulni,
hátha már nem leszel ott, mire visszanézek,
ahogy eltűntél
akkor este a kapu négyszögéből.
Helyükre kerültek a téged üldöző szavak,
ahogy a sárga fény lassan kitöltötte a helyed,
elmosta a retinámba égett sziluettet, végigcsordult
bennem, feketévé szilárdult, és
szétrepesztette a porózus hüllőcsontokat.

Falussy Móric

Utánérvés

(Miskolc – Budapest)

Még nem néztem rá, de tudtam, hogy ő az.

Az orrommal tapogattam ki. Vajas sütemény illata van.

Korai lett volna; az indulás utáni röpké másfél percet mindig az avasi paneloknak szentelem, meg annak az egykori szeméttelnek, ami ma már egy sikeres zöldmezős beruházás benyomását kelti.

A nyéki domboknál fordult meg a fejemben, hogy összegezzem, előbb egy kósza, aztán egy közönséges, majd egy kerek, és utoljára egy kíváncsi pillantást vettem rá.

Akkor még a csizmájánál nem jutottam feljebb. Mindenesetre feltűnt, hogy micsoda gyönyörűséges rejtekben laknak a lábujjai. Örülhet a divatos csizmácska, hogy teli torokkal a lábaitól terhes, mert van olyan jó, hogy betömi vele ezt az éhes száját.

Úgy ül ott, mint az írrok szobra, mappája mellette hever, kezét a térdén nyugtatja, mintha arra várna, hogy diktáljam neki fontos közlendőimet.

Azt akarja talán, hogy megszólítsam?

Nem akarom összezúzni ezt az ideális pillanatot. Még kiderülne róla, hogy dadog. Vagy rólam, hogy újfent dadogok, mint gyermekkoromban.

Nem teszem meg ezt a szívességet.

Pedig mondani kellett volna, a szavaknak utána nem volt értelmük, azoknak ott lett volna a helyük, de ezt a helyet nem foglalta el egyelőre semmi, csak a kettőnk közé szorult hallgatás.

Hátizsákomban matattam, hogy előráncigáljam a könyvem.

A Buddenbrook-ház majd pontosan megmutatja, mennyire vagyok komolyan vehető; ebből a generációs regényből érteni fogja, hogy miféle terveim vannak. Semmi művészkedés, csakis tisztos polgári távlatok, családalapítási szándék, megcélzott jólét.

Ekkor bámultam arcába először és alaposabban.

Aztán szakszerűen magam felé fordítottam a vaskos kötetet, leheletnyit ujjbegyemre leheltem, leheletnyit megnyálaztam, néhány oldallal direkt túllapozva, aztán egyetlen mozdulattal tizenöt oldalt pörgettem vissza, kikötve a megfelelő passzusnál.

Ellenőrzésképpen rátekintettem. Annyira gyors voltam, hogy aligha követte végig a zsonglőr-produkciót.

Magabiztos, kissé halvány, de biztató mosolyt küldött felém.

Végigsimítottam személyes ismerőseimen, a betűkön. Ábrándosan kiegyengettem a számfület.

Fejest ugrottam.

A lendület vitt előre, aztán három perc után rájöttem, egy szót sem értek abból, amit olvasok. A biztosítókötélbe kapaszkodva kikukkantottam belőle.

Azt hiszem, nem tévedek nagyot, egy olvasó férfinél kevés lehangolóbb látvány van.

A nő viszont maga az irodalom.

Ennél azonban van rémisztőbb. Thomas Mannról fogalmazatok mondatokat, mintha magam helyett őt mutatnám be. Jelenthet-e neki bármit is az, hogy egy nyitott könyv hever az ölemben? Úgy érezheti, joggal, hogy megvéd tőle a könyv, azért kapaszkodom bele ilyen erősen.

Épp a könyv akadályozza meg, hogy bármi valóságos létrejöjjön kettőnk között.

Közben egészen váratlan dolog történik. Leveri az ernyőjét *véletlenül*. Vegyem felszólításnak, töprengjek el azon, hogy vannak-e véletlenek? Megelőzőm őt és felveszem. Megköszöni. Aki köszönés helyett így biccent, arról már majdnem mindent tudok.

Kedves és előzékeny.

Ernyőjének fogásából következtetek, talán hűséges is.

Nem néztem rá. Kifelé bámultam az ablakon.

A véletlen, sóhajtottam fel, lássunk hozzá, mi is az tulajdonképpen.

Kutatva pillantott rám.

Mindig zavarba jövök, ha néznek. Ilyenkor sohase jut eszembe semmi. Most is így jártam. Üresen kattogott az agyam, mint váltónál a vonatkerekek. Szabadkoztam, és szabadkozásomat egy tétova mosollyal megfejeltem.

Visszamosolyogott; nem tesz semmit, valahogy így.

A témát tehát, alapos megfontolás után, lezárták tekintettük.

Nem bírom sokáig elviselni egy szép nő látványát. Van bennük valami természetellenes. Mintha idegen nyelven szólítanának meg, nem tudok rá mit felelni.

Az ablak előtt elfutó tájakon keresztül érintkeztünk. Ugyanazok a mezők, erdők és ligetek futottak el mellettünk.

Traktornyomok és ekevas húzta barázdák. Mennyi történet! Lesz mesélnivalóm!

A vetés épp csak kibújt, búza, kukorica, rozs és krumpliföldek zsendülőben. A bokrok kifejllett levelei, és a fák komor, sötétebb zöldje erősebb árnyalatot csempész a határ halvány-visszafogott, de tágas terpeszének uralkodó zöldjébe. Hasas felhőmonstrumok imbolyognak a fakó horizont közelében, a hegyhátak kékje egy fokkal sötétebb, mint az ég centrumának kékje. Ni, egy mennyasszony fátyolának szaggyalag részai. Időnként az egynemű, kontúrtales háttér közé ékelődik néhány réteg kuszán, cakkosan, elúszóban. Merengtem költőileg, eltöltvén a már-már csevegő időt.

Elfordulhatott volna tőlem a másik irányba, de nem tette. Úgy tett, mintha nem tudná, hová nézek. Csakhogy én ültem menetirányban. Előbb láttam meg azt, amit ő hosszabban élvezhetett. Szemöldökrándítással hívtam fel a figyelmét egy-egy érdekesebb részletre. Ideges remegés, kicsi nyugtalankodás futott át rajta. Én is fészkelődtem, ami különben nem szokásom.

Dehát szerelmes voltam.

Hamar tudomásul vette, hogy mennyire hasonló dolgok mozgatnak bennünket, legalábbis ezt mutatta tükörképe. Én kifejezetten érdekesnek találtam. Itt egy nő, akit alig ismerek, és akivel mégis, annyi közös van bennünk. Milyen finom és megértő, érzékeny és tapintatos. Elköteleződött mellettem. Egyre jobban szerettem ezért.

Ohó, egy tehénke. És szemmel rámutattam.

Milyen édes, csakugyan. Tegeződünk már.

Füzesabonyig tartott kapcsolatunk kezdeti, legszebb időszaka. Egy hófúvásos estét kép-

zelttem magunk köré, a kályhában pattogó fahasábokkal, lelket melengető tűzzel, de az se lehetett volna meghittebb és bensőségebb, mint a mi kettősünk itt a vonaton. Levettem a pulóverem. Körülményes műveletnek ígérkezett, de szívesen megkockáztattam, mert eszelősen fűtöttek, és, talán mert tetszeni akartam.

Egy dolog volt még hátra, hogy hűségéről meggyőződjem, és magamat is kipróbáljam, vajon tudok-e nélküle élni.

Kirontottam a fülkéből.

Távol tőle, mégis, a róla való gondolkozással töltekeztem Kápolnáig, közben elszívtam tilosban két barna szofit. Egyet magamban, egyet a kalauzzal szolidaritásképp.

Kiküldetésben voltam.

Ha hűséges, várni fog rám. Akkor ez nem elfecsérelt idő, amit nélküle töltök, hanem megerősíti a közöttünk lévő kötést.

Tekintetével melegen tartotta ülőhelyemet.

Mondani akartam néhány kedvességet. Valami nagyon szépet. Egy kötet vers van a fejemben, de képtelenség kihozni onnan őket. Amint megszimatolják szándékomat, a nyelvhegyemről szaladnak szét.

Türelmetlenül várta, hogy mondjam ki. Ügyetlenül rakosgattam egymás mellé a szavakat, ügyetlenségem zavarta, mintha lenne a szavaknak egy ideális sorrendje, csak ki kéne várni, kikövetkeztetni.

Hirtelen elhatározásból arra jutottam, elég lesz egyetlen szó, csak idevaló legyen, kápráztassa el.

Egy ritka szót kerestem.

Narcolepsia.

Megvan.

Szízizomlöklet!

Már csak egy mondatot kell hozzá találni, amelybe becsomagolhatom, ahol elhelyezhetem, amelyből kiragyog, mint egy díszes ajándék. Előlről kezdődött a keresgélés, amiben ő halálosan kimerült. Hátradőlt az ülésben és percekig lehunyva tartotta szemét.

A lebukó nap fénye aranymatricákat ragasztott a hajába.

Hogy múlik az idő, nem is vettem észre a szarkalábakat.

Elfordultam. A szívem vérzett érte.

Kicsinykét megöregedett.

Mit szólnál, vettem fel, ha vennénk egy házat Vámosgyörkön?

Ha családot alapítanánk. Fóliasátor alatt virágkertetészetet üzemeltetnénk, télen-nyáron friss virágaink lennének. Szövögettem tovább, mikor észrevettem, neheztel rám.

Mindennek oka, problémáim eredője, hogy nem tudom elhíttetni a nőekkel, hogy szeretek dolgozni. Rám néznek, és azonnal leveszik, hogy megbízhatatlan vagyok, alkalmatlan családfenntartónak. Velem nem lehet tervezni, holott a tervezéshez valamicskét igazán értenék. Tulajdonképpen nekem mindig egy vonaton kellene ülnöm, és csak tervezni. Tervezni. Szemrehányóan meredt rám, nekem szegezve a kérdést, mondd, a nagy szavaidból, édes, mi valósult meg?

Ellenállása meghökkentett.

Ennek a nőnek egy jó szava sincs hozzám. Itt ülünk, és rá kell ébredjek, fogalmam sincs róla, hogy kicsoda ő; és hogy ő is így lehet velem kapcsolatban; nem ért belőlem semmit, annyi minden megmutattam már, és mit sem ért abból, ami számomra fontos.

Erdő közé értünk, sűrű erdőbe rohantunk bele. Untatott már, ezen a szakaszon annyira egyhangú a táj.

A könyvem után kaptam. A címlapot akartam megmutatni neki, hátha.

A szeme se rebbent, mikor másodszor is megemeltem a könyvet, hogy a fedőlap biztosan kiolvasható legyen. A harmadiknál már valami viszolygásszerűt, idegenkedést olvastam ki belőle.

Én hülye, és én még azt hittem róla...

Nincs viszonya könyvekhez. Látszik, hogy semleges, ahogy ránéz, azzal a tömeggyilkos pillantásával.

Szinte zavart már a jelenléte; mint egy tárgy: csodálatos, de ne cserélgesse folyton a lábait, maradjon mozdulatlan, nézője számára látótávolságon belül is elérhetetlen. Őrizzen meg magából valami titkot.

Akkora már mozdulatainak titkát mind megismertem. Bántam már a dolgot, hogy nem előbb vettem észre, olyan orra van, hogy félek, megvágna vele.

Össze voltunk kényszerítve, be voltunk zárva, nagyon megszoktuk egymást.

Elhúzta a száját. Na, ez az, amit nem kéne, ezt mindig is utáltam, amikor így húzogatja a száját. Panaszkodik, az ismerős formulát variálja újra és újra.

Mindig ugyanazt. A sérelmei.

Mi az, ami nem jó?

Mit tegyek, ha neked soha, semmi nem jó?!

Durva vagy és érzéketlen!

Te pedig elvetted tőlem a szabadságomat.

Gyötörtük egymást. Nem lett volna szabad... Más kellett volna választanom, ha lett volna egyáltalán kit választanom.

Mint két idegen, úgy néztünk össze, mélységes gyűlölettel, megvetéssel és kimondhatatlan undorral.

Nehezen szoktattam magam ahhoz, hogy úgy van vége, hogy sehogyan sincsen vége. Csak ilyen torzan, alaktalanul, és kibíratatlanul unalmasan. Szöktem volna az együttlétből, de nem volt hova menni.

Hasítottunk az éjszakába, valami végső elsötétedés felé.

A pattanásig feszült légkört felváltotta az elernyedés, és mi már az elernyedés után voltunk. Falvak hunyorgó fénypontjai hoznak pillanatnyi izgalmat, de már mindenhol a csalódás vonatkozó tükröképeire látni.

Eltelt tíz perc ebben a benuhátságban. Még tíz évet öregedtem mellette.

Sajnáltam már.

Reszketeg voltam, és tehetetlenek voltunk.

A szerelem is mennyire rólam szólt, figyelembe se vettem a másikat. Önző voltam. Hiszen az emberek könyvek nélkül is olyan csodálatosan élnek az életük! És mennyit hazudtam neki! Mióta is?

Az órára pillantottam. Gödöllő környékén voltunk, és tökéletesen közömbösek egymás számára.

Nem is tudom, mit akartam tőle. És hogy ez már örökre így marad.

Milyen kár.

Olyan vad fájdalommal telepedett a gyomorszájamba kettőnk ügye, erősen meg kellett, hogy fogódkodjam a karfába.

Lassan vigasztalódtam azáltal, hogy sokat szenvedtünk, és nem hiábavalóan.
Rákos.

Nemsokára célba érünk. Együtt tesszük meg a maradék utat.

Ettől érzékenyültem, és boldog pillanatainkra gondoltam. Füzesabonyig feltétel nélkül szerettük egymást. Igen, a többi nem fáj már. Furcsa, a többiből volt mind több, de emlék lett, megbocsátható, semleges, már egyáltalán nem kellemetlen.

Nem búcsúzkodtam hosszan. Ő is készülődött. A fülkeajtóban álltam, mikor átfutott rajtam, ha másképp történik... csak legyintett rá.

Úgyis elrontottuk volna.

Tanulmányfej

Toroczkay András

Viasz I.

A raktárból behordjuk a
szarkofágfejeket, még hidegek.

A maszkokon megfeszül az arckifejezés.

Teremtőikkel lassan,
munkafázisról munkafázisra
barátkoznak.

A fejből ki kell szórni
a macskahúgyszagú homokot.
Középen, a vágás mentén kiszedni
az összes a gipszbe lőtt taktörtényt.
Aztán, mint a Kinder-tojást, kettéfejszíteni.
Benne a gumit
válasszuk le a szarkofágról.
A forró viasz abba folyik majd bele.
Ott fog megdermedni,
Ott fog megszületni az arc.
A mester, a műfogsoros, kopasz Bosch-figura
és két gnóm fia abba vésték a vonásokat.
Kívülről csak azt látni,
mi a neve, hogy gyerek-e,
vagyfelnőtt.

Belül viszont a szakértő szemnek
bibírcsók-szintig előre jósolható minden.

De a gumimaszkot előbb jól le kell tisztogatni,
és újra összeragasztani a gipsszel,
hogy ne „húzzon be”, hogy ne legyen horpadt sehol.
A fülnél és az orrnál óvatosan leválasztani,
szét ne szakadjon. A megkínzottaknál
a nyelv mindig veszélyesen kilóg.

Furcsa, de őket legyártani
mindig nagyobb kihívás.

Viasz II.

Láttam egy hatalmas, újságpapírba csomagolt embriót.

Én az anyaméhet készítettem éppen.
A rózsaszín szirupba áztatott papírt simítottam,
hogy ne kerüljön levegő a papír és a hungarocell közé.

A Klubrádiót hallgattuk közben. Ők már harminc, ötven éve.
Pistivel ügyetlenek vagyunk, leszidnak.
Mégis csönd. Tegnap egy lábszárcsontot
kasíroztunk a TV-nek.

Füstsűrő nélküli cigaretta, gőzölgő viasz.
Azt mondják, minél homályosabb belül, annál jobb.
A műhely utcájában klónkatona áll az egyik erkélyen.
Megszökött a műhelyből – röhögünk Pistivel.
Mintha csak azért szólt volna, hogy van ez a munka,
lássa magát kívülről.

A mester és két fia hamarosan leteremtenek minket.

Hartay Csaba

Éji kikérdezés

Az éjszaka magánterülete ez.
Ha a lángokat összekötnénk, gyertyalánc születne.
De így is az. Járatok. A fény irtja a sötétséget.
Attól, hogy beleszól egy állapotba, rombol is.

Lerombolt napszakok. Fiatal árnyékhullák.
Réztányért tartok kezemben, benne a hold ütése.
Lehunnya sok szemét a figyelő partszakasz.
Csillámtalan pikkelyek. Holnap elmossuk a mát.

Elkísér engem a ragaszkodás. Tőle nem búcsúzom.
A mólón tompa konzervek algoritmusai.
Beleborul. Elforgatás. Fémtükör süllyed a fenékre.
A víztükör bennünk láttatja magát. Éji kikérdezés.

Tele volt papírokkal a zsebem. És most áznak földutak.
Dereng. Mindenki suttogja szerény fényét.
Mint a merülő, aki utolsó lélegzetét ajánlja fel.
És most áznak térképek. Tisztuló útmutatás.

Értünk jönnek

Akik értünk jönnek, órákat altatnak.
Késő délután lesz. Facsart, meleg színnel.
A táska, amit hoznak, tele elhagyott
kulcsokkal, alátétekkel, szempillákkal.

Akik értünk jönnek, most szigetre utaznak.
Évekig érleljük türelmünk. A halál nem
romlik meg. Kagylókat gyűjtünk. Mire
kiszárad közülük a tengervíz, évszakot

váltunk. Akik értünk jönnek, most
várakoznak. Körbeülik az asztalt.
Nagyíts rájuk. Kik ők? Kilépett rokonok?
Kitépett oldalak? Elzárt képek? Tudják.

Előre tudják, akik értünk jönnek.
Hiába altatnak óralapot, mutatót.
Úgy kéne, hogy ne jöjjenek értünk.
Majd mi beadjuk magunknak a lejárt altatót.

Balázs Ildikó

Una corda

Tizenhét év után jutottam ismét zongorához. 1986 őszén eladtam a *Nocturno* pianínómat, mert nem vihettem magammal külföldre. Az egykori masszív szovjet hangszer helyett később egy másikat hoztak: Kárpátaljáról egy *Ukrajnát*. Az élet visszatérő motívuma: egykori szovjet hangszer. Ez is masszív gyakorlózongora, mely – életkora folytán – már engedett kissé feszességéből.

Ez idő alatt mindössze két darabot tudtam végigjátszani kívülről; mindkettő az elsők közül való, melyeket még tizennégy éves koromban tanultam: egy Bach-dallamot az Anna Magdalénához írtak közül s a Mozart-variációkat. A többi kiesett a reflexeimből, újra kellett tanulnom őket. Mert ha az emlékezetemből nem is estek ki – e zongorátlan időszakban hallottam olykor mind a négy-hat szólamot, melyet az ujjak egyszerre szólaltattak meg, egy ideig az ujjaim is tartogatták még a reflexeket, – ám a mindennapi élet új mozdulatok megtanulásával törölt, elfedett. Úgy tűnt, hogy elfelejtettem zongorázni.

Valamikor fiatal és ambíciós tanárunk állandóan kiszállásokra, hangversenyekre vitt minket. A legszebb a kolozsvári zeneiskolában volt: ott ő is vizsgázott – egykori iskolájában. Tavasz volt, s a napfény-keltette hangulatok mélyről jöttek s mélyre hatoltak. Schumannt játszottunk. *Frühlingsgesang* – *Tavaszi dal*. Cisz-moll, komoly próbatétel, immár négy kereszttel, ám a hangzása álomszerű. Különösen a középrész elhalkuló kulminációs pontja, melyet tompítópedállal játszanak: una corda. Egy húron. Bal pedál. S hozzá hosszú zenegést ad a jobb. „Halk nyugodt” – olvasom tanárom huszonöt évvel ezelőtti bejegyzését az elsárgult kottapapíron. „Ne hangsúlyozd!”, majd „Szenvedélyesen”, „Megnyugszik”, s a végén: „Lassítani...”

Játszottam Czerny-etűdöt, a virtuóz-darabot, mely a bal kéz ujjait gyakoroltatja, Clementi-sonatinát, melynek hangjai úgy peregnek, hogy egykor unokatestvéreim bábtáncot koreografáltak a menetére. Én odafent a felső szobájukban gyakoroltam unokanővérem megutált s utált zongoráján, s csak arra lettem figyelmes, hogy letről, a cementpadlóról csoszsanó hangok jönnek fel.

– Folytasd, ne hagyd abba! – s mozogtak meredt lábbal, kézzel, merev derékka a darabom ritmikusan ismétlődő hangjaira.

Hangversenyekre utaztunk. Segesvárra autóbusszal. Nem volt megfelelő világítás, a színpad úgy recsegett, hogy óvatoskodni kellett a végigmenetellel. Az egyik zongoristánk nagy ívben indult a hangszerhez, s a színpad szélén, alatta nagyot reccsent a deszka. Önkéntelenül felkapta a karját, mint aki zuhan. A közönség nem mert úgy nevetni, mint mi, a függöny mögött.

Kolozsváron fellépés előtt elindultunk trolival egy távoli negyedbe. Visszafelé elvették a

villanyt. A troli megállt, futva jöttünk vissza a zeneiskolához. A tanárunk kiszaladt elénk, az utcán keresett bennünket. Vidám emlékmorzsák...

Hogy újra zongorához jutottam, hazamentem, s magammal hoztam a régi kottákat. Beléjük írva a nevem alatt: IX. F. Sohasem emlékeztem volna vissza arra, hogy F-es voltam. A legrégebbi kottáim egyikén – még nyolcadikban – Rózának becéztem magam. Nem én találtam ki: nagyanyám neve volt Róza, s egy osztálytársam rám sütötte. Hogy elfeledtem, hogy valaha Róza is voltam! A Clementi lapjai kihulltak a lapfordítástól. Pont egy kritikus résznél kell fordítani, s most minduntalan megakadok ott. – Ez nagyon egyszerű – mondja a gyerekem. – Le kell fénymásolni az oldalt, s akkor egymás mellé lehet tenni őket, nem kell fordítani.

Soha ilyesmi eszembe nem jutott volna. A tanárunk kézzel másolt nekünk kottalapokat, hosszú, erős ujjával: míg írt, a mutatóujjával átölelte a hüvelykujját.

Egyszer egyedül gyakoroltam a teremben, órára várva. S bejött egy férfi, egy darabig hallgatott, majd utasított, hogy játsszak le egy skálát.

– Azt még nem tanultam. – Kért egy másikat. – Azt sem tanultam. – S a harmadiknál, mivel azt sem tanultam, megkérdezte, hányad éves vagyok. Másod. Csodálkozott, azt hitte, végzőssel találkozott. Mondtam, hogy még rövidek az ujjaim, nincs elég gyakorlatom. Mellém ült, s zongorázott. Mutatta az ujjait, azt mondta, olyanok, mint egy henteséi. Nem attól függ. Fejcsóválva ment el. Utána tudtam meg, hogy az inspektor volt Bukarestből.

Minden héten kottáimmal száguldottam zongoraórára. Naponta 3-4 órát gyakoroltam. Mintha zenei pályára készülnék. Pótcselekvés? A zongora világa magával vitt. Úgy elrepült mellette az idő, észre sem vettem. – Fejezd már be – néha bejött az apám. – Csak most kezdtem. – Már három órája klimpírozol. – Jó, jó. – Utána nem volt erőm, csak olvasni.

Ha Schumannt játszottam – *Knecht Ruprecht* –, hallottam a szánt, a lovakat: a zongora ki-kapcsolta a vizuális fantáziám. Hallottam érzéseket, emberi szenvedélyt, bánatot, szomorúságot, egy babát hallottam a bábszínházban, ahogy sír, halottam emberi veszekedést, kiáltást, félelmet, szeretkezést. S ez a hangzón elnyomta a valós hangokat, melyekben éltem – vakon-süketen. A zongora körülvett, elzárt a világtól. S teremtett számomra egy sajátot, az enyémet, olykor esetlegest, mert nem mindig tudtam irányítani szegény Anna Magdalenát, aki épp a hetedik gyerekével volt viselős. S ma hallom a világ léte feletti örömét Beethovennek, aki beteg, nehéz sorsú ember volt, s – talán épp ezért – ő ismerte teljességében az örömet, a tökélyt. Ha Beethoven szólt, éreztem, hogy magasra emel, s a dicsőség érzését közvetíti: hallom s tudatom az emberrel, hogy tökéletes – a zene által. Nem csoda, hogy magányom ajtaját behúзва nem hallottam sem telefoncsörgést, sem ajtócsengőt. Sem azt, ha szólítottak, ha enni hívtak. Valahogy úgy kellett beszéljenek hozzám, mint egy nagyothallóhoz, aki önszántából tér csak vissza a hétköznapi cselekvésekbe. Jöttek barátok és barátnők. És jöttek szerelmek. Ha választani kellett, mindig a zongorához maradtam hű. Hiszen amazok elhívtak, a társaságomat kérték – s a hűségemet sohasem nekik adtam. Volt, aki szemrehányást tett: ha én nem, akkor maradj a zongorád mellett. Mosolyogtam, s vártam, hogy elmenjen.

A nagyobbik gyerekem, amikor megszületett, nem szerette, ha zongorázom. Megpróbáltam neki olyan dallamokat játszani, amelyek megnyugtatnak. Türelmét veszve sírt. Ma azt mondja: hogy lehet ilyen unalmas dallamokat játszani órákon keresztül. S fülhallgatóval hallgat a magnóról számokat, amire a kisebbik azt mondja: ez nem is zene. A kisebbik

lányom zongorázik. De hogy lesz-e benne olyan kötődés, szinte megrögzött tapadás egy hangszerhez, melyből világot építhet magának – nem hiszem. A világ színes – annak, akit külseje gyönyörködtet.

Una corda játszottam a középrész éneklő dallamát, a jobb pedállal átfogtam a hangokat egyetlen zengő ívbe, s a könyökömmel rásegítettem, hogy az ív folyamatosan kerekedjen. Halkít – nyugodtabban – lassabban – itt együtt – hogy is volt – ismételjünk – ne rohanj, ne rohanj, hisz ez itt énekel – nem hallod, hogy dalol – ez a legszebb rész – engedd fel a pedált – ez itt cisz, vigyázz – egyszerre, mindkét kéz... Crescendo, decrescendo – itt halkul, alig szól. Vigyázz, a piano pianissimo alig hallatszik, mégis játszd ki. Így.

Ma itt ült mellettem, s ahogy felvettem a kezem a záróakkordról, mosolygott. Félig behunyt szemmel, maga elé. Befelé hallgatózott, s gondolkozott, mondjon-e valamit. Nem néztem rá, tudtam, hogy mellettem ül, mosolyog, s meg van elégedve a játékkal – persze sokat gyakoroltam.

Ma itt ült mellettem a zongoratanárom a jobb felelen, láttam a fényben, s diktálta a ritmust, a dinamikát. Milyen élénken idehozta őt egy megsárgult kottapapír a hajdani bejegyzéseivel! Egy dallam, melyet sokáig nem játszottam, szinte el is felejtettem. Egy hangszer, melyért valamikor évekig rimánkodtam, s amelyet állhatatos kérésemre megkaptam. Ez volt, ami elválasztott a világtól sokáig. Ami tartást adott, nem kevés hitet – önmagamban. Úgy, hogy a szerelmet is a billentyűk mellett éltem meg – a magam belső szabályai szerint. Ha egyáltalán tudtam, mi a szerelem.

Ma itt áll a zongorám, bár kissé megváltozott, tárgyiasult a hozzá való viszonyom. Ha megszólaltatom, tudja, hogy ismerem azt, amit egykor csak álmodni engedtem. Tudja, hogy ismerem, milyen az, ha Anna Magdalena nevet s a bohóc sír. Hogy milyen az, ha valakiben él a régi szépség, s az emlék kilép a múltkeretből, élővé lesz, jobb felemre ül, s ritmust diktál. Hogy valakinek játszottam – a magam szabályai szerint – , vártam, vágyakoztam, miközben rázáródott egy vastag falú dallamvilág. Hogy vártam valakire – miközben a billentyűkön una corda játszottam egy alig hallható középrészt. S utána furcsa volt, a játékot abbahagyva, hogy nincs – álmodtam pillanatokig, hogy mégis ott van a teremben. Milyen volt az a várakozás? Az a teljességre vágyakozás? Melyet egy személyhez kötöttem, akinek jelenléte ott vibrált a tavaszi fényben, míg én egy zeneiskola díszteremében Schumannt játszottam...

... a középrészt alig hallhatón, hosszan nyúló zengéssel, melyet a lélek egyetlen szála visszhangzott – una corda.

Szeles Judit

Nyár

amikor a nappalok kétszer olyan
hosszúak lesznek, mint az éjszakák
Svédországban mindenki
szabadságot vesz ki

amikor kisüt a nap
kisebb helyeken bezárnak a boltok
a szerelőműhelyek és a hivatalok
és mindenki grillezni megy

amikor télen kisüt a nap
a svédek akkor is grillezni mennek

a nyár Svédországban
grillolaj szagú
tengerszagú
és faszagú

nyáron északon nem megy le a nap
sokszor délelőtt és délután is
be van borulva és éjszaka
verőfényes a napsütés
ilyenkor a svédek
éjjel grilleznek

amikor a nappalok kétszer olyan
hosszúak lesznek, mint az éjszakák
vagy egyáltalán nem is megy le a nap
Svédországban mindenki
szabadságot vesz ki

bezárnak a boltok
a szerelőműhelyek és a hivatalok
mindenki intézze az ügyeit
borongós őszi vagy téli napokon

a nyár nem a jó idő kezdete
hanem a nappalok meghosszabbodása

a nyári szabadság szentiváncor
szokott kezdődni

szentiváncor a legegyszerűbb
megtámadni és elfoglalni
Svédországot, mert mindenki
kőrészeg lesz a grill mellett

a nyárnak Svédországban
grillolaj szaga van
pácolt hering és snapszszaga
a nyár epertorta szagú

nyáron sok a szúnyog és a cseszle
de ez a számikat nem zavarja
mert bekenik magukat
rénszarvaszsírral
a svédek pedig grillolajjal
és szúnyogmécsest égetnek
a vérszívó rovarok ellen

szentiváncor a svédek
körülugrálják a szentivánfát
néhány snapsz után mindenki
a fa körül táncol és énekel

a púposszúnyogok vagy cseszlék
támadása ellen nyírfaágak
csapkodásával védekeznek

a nyár legromdább rovarja a bögöly
ami képes embert, állatot megtámadni
csípése fájdalmasabb a szúnyogénál
a nőstények szúrása nemcsak fájdalmas
hanem veszedelmes is
mert különböző betegségek kórokozóit
közvetíthetik az emberre és a háziállatokra
például lépfene, járványos vérszegénység
sertéskolera, száj- és körömfájás

Svédországban nyáron sok a rovar
a bögöly a meleget szereti
ezért a nap közepén támad
a szúnyog és a cseszle naplemente körül

északon egész nap

északon egész nap és egész éjjel
támadnak a szúnyogok
de a számikat ez nem zavarja
mert bekenik magukat
rénszarvaszírral vastagon

a svéd nyarak
szénaszagúak
grillolajszagúak
és hangosak a nyírfacsapkodástól

a svéd nyarak hűvösek
különösen a fehér éjszakákon
érdemes egy kardigánt vagy dzsekit felvenni
már a szúnyogok miatt is

a svédek szeretnek kirándulni menni
a kirándulásra magukkal viszik a grillszenet
a faszenet olajjal gyűjtják be
a parázson húst és kolbászt sütnek
hozzá snapszot isznak és sört

az erős sört csak az italdiszkontban lehet megvenni
gyenge sört és cidert a közönséges boltban is árulnak

a svédek szentivánkor kőrészegre isszák magukat
és a szentivánfa körül táncolnak
pácolt heringet és főtt krumplit esznek
desszertnek epertortát

a szentivánéji ünneplés elmaradhatatlan
tartozéka a svéd földieper
tejszínhabbal

szentiváncor hétféle virágot kell
gyűjteni a lánynak
és a párnája alá rakni
hogy álmában meglássa
a jövődöbelijét

szentiváncor koszorút fonnak a lányok
a szentiváncoskorút hétféle
virágból fonják

szentiván június huszonnegyedikén van
a legközelebb eső péntek
hivatalos munkaszüneti nap Svédországban

bezárnak a hivatalok, a boltok
és a szerelőműhelyek
mindenki intézze a dolgát
egy másik napon

szentivántól kezdve veszi ki
mindenki a nyári szabadságot

az úgynevezett ipari nyári szabadságolás
szentiván után kezdődik

nyáron a svédek nyaralnak
és élvezik a fehér éjszakákat
a sötét téli hetekben pedig
Thaiföldre és a Kanári-szigetekre utaznak

a svédek napimádó nép
ha egy kisebb helységben
napos az idő
sokszor bezárnak a boltok
mert a svédek elmennek grillezni

szentiván a nyári napforduló ünnepe
ezen a napon a leghosszabb a nap
és legrövidebb az éjszaka
az Északi Sarkkörön túl ezen a napon
nem megy le a nap

a fehér éjszakák hat hónapig tartanak
a fekete nappalok is hat hónapig tartanak

a fekete nappalokon a svédek
Thaiföldre és a Kanári-szigetekre utaznak

nyáron a svédek nyaralnak
szeretnek kirándulni menni
magukkal viszik a grillszenet
és húst sütnek a fehér éjszakákon

a legtöbb gyerek szentivánkor fogan
a legjobb idő Svédország megtámadására
szentiván éjszakája
mert akkor a svédek kilencven százaléka
kőrésszegen fekszik a szentiváni fa tövében

a szentivánfa hasonló a májuszfához
eredete a római időkre vezethető vissza
Észak-Európában az év kezdete
május elseje volt
ekkor májuszfát állítottak
később ez a szentivánéji ünneplések
kelléke lett

a kereszt alakú fát nyírfalevéllal és
hétfajta virággal díszítik fel
a lányok koszorút viselnek
amit hétféle virágból fonnak

szentivánkor Svédország nagy részében
egyáltalán nem megy le a nap
szentivánkor a svédek nagy része
nem fekszik le

szentiván a legnagyobb ünnep
egész Svédországban